

บรรณานุกรม

คนฉบับสมุดไทย

กลอนบทละครสังข์ศิลป์ชัย. ความเก่า. เลขที่ 105-107. ฐ 114 ชั้น 5/5 มัดที่ 137.

_____. ความเก่า. เลขที่ 108-117. ฐ 114 ชั้น 5/5 มัดที่ 138.

ภาษาไทย

ขุนช้างขุนแผน. พิมพ์ครั้งที่ 14. พระนคร : แพร่พิทยา, 2513.

จามเทวีวงศ์ : พงสาวการเมืองทริปัญญาไชย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจเทรคกิ้ง, 2516.

จารุณี กองพลพรหม. "เพลงกล่อมเด็กภาษาอีสาน", อักษรศาสตร์. 8 (2517), 154.

เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร : พระประวัติและพระนิพนธ์ทรงรอบกรอง. พิมพ์ครั้งที่ 4. พระนคร : ศิลปาบรรณาการ, 2513. "บทเห".

ชินวรสิริวัจนัน, กรมหลวง (เรียบเรียง). พระคัมภีร์อภิธานปิฎก. พระนคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2508.

ดวงมน ปรปัฐณะ. "ความงามในทวาทศมาส". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตกณศึกษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516. (อัครสำเนา).

ทวาทศมาส. พระนคร : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2505.

ท้าวสีทัน. เวียงจันทน์ : กรมวรรณคดี, 2511.

ท้าวสุริวง. เวียงจันทน์ : กรมวรรณคดี, 2511.

นราธิปพงศ์ประพันธ์, กรมหมื่น. วิทยาวรรณกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร :
แพรวพิตยา, 2514. "ไปเอตติกส์ของอาริสโตเติล (ต่อ)".

บทละครคึกคักวรรพ์เรื่องสังข์ศิลป์ชัย. ภาคต้น. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒ-
ธนากร, 2471.

บุญเรือง จรรยาศรี. มรดกชาวอีสาน. พระนคร : โรงพิมพ์ประยูร, 2505.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. "หัวใจของวรรณคดีไทย", วรรณไวทยาการ. พระนคร:
โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย,
2514.

ประเพณีโบราณ. ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 4. เวียงจันทน์ : กรมวรรณคดี, 2512.

ปรางค์คำ, ท้าว. สังข์ศิลป์ชัย. ตรวจสอบโดย สีลา วีระวงศ์. เวียงจันทน์ :
กระทรวงธรรมการ, 2512.

ปัญญาสาขาคก. 2 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร : ศิลปาบรรณาการ, 2499.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493. พิมพ์ครั้งที่ 8. พระนคร : โรงพิมพ์
การศาสนา, 2510.

พจนานุกรมภาคอีสาน-ภาคกลาง. พระนคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2515.

พรหมราชปัญญา, พระ. รัตนพิมพ์วงษ์. แปลโดยพระปริยัติธรรมชาตก (แพ).

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทย, 2455. (พิมพ์หุ่นเกล้า ฯ ถวายและแจกในงาน
พระเมรุทองสนาม นีนาคม ร.ศ. 131 พระพุทธศักราช 2455).

พื้นท้าวกาละเกด. เล่ม 1. เวียงจันทน์ : กรมวรรณคดี, 2510.

พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, พระบาทสมเด็จพระ. บทละครเรื่องรามเกียรติ์. เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, 2514.

พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ. บทละครนอกกรม 6 เรื่อง. พิมพ์ครั้งที่ 4. พระนคร : คลังวิทยา, 2508.

———. อิเหนา. พิมพ์ครั้งที่ 7. พระนคร : ศิลปาบรรณาการ, 2510.

มหาชาติคำหลวง. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา, 2516.

ราชบัณฑิตยสภาลาว. ไวยากรณ์ลาว. 4 ภาค. พิมพ์ครั้งที่ 4. เวียงจันทน์ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2513.

ลาดูแบร, มร.เคอะ. จดหมายเหตุลาดูแบร : ฉบับสมบูรณ์. แปลโดย สันต์
ท. โกมลบุตร. เล่ม 1. พระนคร : กวางหนา, 2510.

วิทย์ ศิวะศรียานนท์. วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์. พิมพ์ครั้งที่ 4. พระนคร :
สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย, 2514.

สมณ กุลวงศ์, พระ. ขุนทิง. ตรวจชำระโดยนายพิฑูร มลิวัลย์. พระนคร : คณะ-
กรรมการฟื้นฟูวรรณคดีไทยอีสาน, 2501.

สมุทรโฆษคำฉันท์. พระนคร : กรมศิลปากร, 2503.

สังข์ศิลป์ชัยกลอนสวค. พระนคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2512. (พิมพ์แจกในงาน
กฐินพระราชทาน ณ วัดป่าโมก อําเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง 1 พฤศจิกายน
2512).

สุนทรภู่ (พระสุนทรโวหาร). นิราศของสุนทรภู่และบางคน. พระนคร : ศิลปบรรณา-
การ, 2501.

เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุมานราชชน). การศึกษาวรรณคดีในแง่วรรณศิลป์. พระนคร :
ราชบัณฑิตยสถาน, 2507.

———. นิรุกติศาสตร์. ภาคสอง. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น,
2511. "คำขำ".

———. ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต. พระนคร : กรมศิลปากร, 2506. (พิมพ์เป็นอนุสรณ์
ในงานฌาปนกิจศพคุณแม่ยุ้น สุนทรหงส์ ณ สุสานหลวงวัดเทพศิรินทราวาส วันที่
25 เมษายน 2506).

เสี่ยวสวค. พิมพ์ครั้งที่ 3. เวียงจันทน์ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2507.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

France-Asie (ed.). Kingdom of Laos. Limoges : A Bontemps Co., Ltd., 1959.

Frye, Northrop. Anatomy of Criticism. New Jersey : Princeton University Press, 1957.

Leach, Mc Edward. The Heritage Book of Ballads. New York : The Heritage Press, 1967.

Serraillier, Ian. The Windmill Book of Ballads. 5th ed. London : Heinemann Educational Books Ltd., 1971.

Shaw, Harry. Dictionary of Literary Terms. New York : McGraw-Hill Book Co., 1972.

Winternitz, Maurice. History of Indian Literature. trans. by Mrs. S. Ketkar and Miss H. Kohn. Vol. II. 2nd ed. New Delhi : Oriental Books Reprint Corporation, 1972.

"Sukhāvati Vyūha."

ภาษาฝรั่งเศส

Finot, Louis. "Recherches sur la Littérature Laotienne." Bulletin de l'Ecole Française d'Extrême-Orient. XVII (1917). p. 45.

ภาคผนวก ก.

ตัวอักษรไทยน้อย เป็นตัวอักษรที่ใช้เขียนเรื่องทั่ว ๆ ไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนา มีลักษณะคล้ายตัวอักษรของไทยภาคกลางในปัจจุบัน อักษรไทยน้อยนี้ มีพยัญชนะ 27 ตัว สระ 21 เสียง ผู้ที่สนใจศึกษาจะสามารถอ่านตัวอักษรนี้ได้ในเวลาไม่นานนัก เช่น

ແມ້ງບຸ້ງເຖິງສະຖານກວ້າງ	บาริลิลลี่
ທັນນິນທປຸກໄວ້	คางส้มแก้มส้ม
ຕາປະໂສຫລິ້ນ	หลายทางบุทาง
ອັກຮູບນ້ອງ	นิ้วละออบอินออบ

ບຸສບາບ້າງ	โสมคางคาง ๆ ถนัคนอ
ຄູທັນ້ວແລບແລ້ມ	เลาฉวนฉวนฉวน
ເກສາຊ້ອງ	นิลฉอนฉิคฉอน
ຍາມເມື່ອລົມລ່ວງ	ทองตาไววากไว

88 ແມ້ງນິ້ງເຖິງສະຖານກວ້າງ	นาริลิลลี่
ທັນນິນທປຸກໄວ້	คางส้มแก้มส้ม
ຕາປະໂສຫລິ້ນ	หลายทางบุทาง
ອັກຮູບນ້ອງ	นิ้วละออบอินออบ
ບຸສບາບ້າງ	โสมคางคาง ๆ ถนัคนอ
ຄູທັນ້ວແລບແລ້ມ	เลาฉวนฉวนฉวน
ເກສາຊ້ອງ	นิลฉอนฉิคฉอน
ຍາມເມື່ອລົມລ່ວງ	ทองตาไววากไว

¹ ท้าวปรารภคำ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 150.

ภาคผนวก ข

- หน้า 10 1. นอนเสี้ยลุก หลับตาเสี้ยลุก นอนในอู่แก้วแม่จะไกว แล้วแม่จะไปน้ฝ้าย
เคื่อนหงายให้เจาอยู่กับพอเลี้ยง มีมาเลี้ยงใหญ่สูง
- หน้า 13 2. บัดนี้จะขอแปลเรื่องชาคกออกมาเป็นภาษาไทย (ขอให้แปลไคตามเรื่อง
เคิมทพระพุทธร เจาทรงเทศนาไว้)
3. บัดนี้จะนำเรื่องอดีตชาติของพระพุทธรเจา ซึ่งอาจารย์แตกอนแปลมาอยู่ใน
หนังสือหาสิบชาติมาแต่ง
- หน้า 14 4. วันนี้เป็นวันที่ ญาตีผู้ใหญ่พร้อมกันมารับขวัญมารดาและทารก
บัดนี้จักพรรณนาดังแต่เจากำเนิดในท้องมารคาได้ 10 เคียน แม่เจาก็
เจ็บท้องกลิ้ง กลิ้งไปมาจนเจาคลอกออกจากท้องมารคา ถ้าเป็นหญิง
จะนอนหงายออกมา ถ้าเป็นชายจะนอนคว่ำออกมา เมื่อคัตสายสะดือ
และอาบน้าเสร์จักนำน้าเนื้อคิมามาหมให้เจา แล้วยกเจาใส่กระตังนำไป
บอกพวกผีว่าดาเป็นลูกผีก็ให้มาเอาไปแต่เคียนนี้ มิฉะนั้นแต่ไปทารกนี้
จะเป็นลูกคน แลแม่ก็อมเจาใส่เปลนอนอยู่ใกล้ไฟ แม่ตองกินแต่น้ารอน
จนปากเปื่อยแดง เวลาเย็นเจาอยากนแม่ แม่จะยกเจาใส่อู่สายฝ้าย
แล้วยายเจาไปยออสายใหม่ แม่พอจะชวยกันไกวให้เจาอน พอไปไร
ก็เอาไซมาปอน แม่เลี้ยงหมอนก็เอานมให้ลูกกิน จึงตั้งชื่อเจาวา....
..... เป็นลูกที่ทำให้ตระกูลเจริญ ให้เจามารับความ
ยินดีของญาตีพี่น้อง ให้เจานั้นใหญ่เพียงลุด ให้เจาสุงเพียงป่า ให้เจา
เจริญไปชางหนา มานะชวัญมา มาอยู่กับมุงกับหมอน มาอนนอนกับ
พอแม่ ให้ชวัญลูกมา ชวัญมารคาก็ให้มาอวยรวมกับบุตรและสามี
ให้เจาอวยรวมกันให้มันคงคังหิน ให้เจาใหญ่เพียงตอและเพียงหลัก
อยามนหมองเหมืองตอง หรือเหมืองซีเถา ถึงแกเฆาอย่าเสี้ยศรี
ขอให้ม่อายยั้งถึงพันปีเถิด
- หน้า 17 5. พิสร้างสะพานควยไม้กระดานหรือแม่ควยทองนึ่งก็ไมยอมเคิน
ชายจากหอนสร้างเพียงสะพานไม้อ้อมีแต่คอไม้ตะปุมตะป้าก็ยังคงยคลานตามไป

- หน้า 17 6. อย่าแกลงกรรมเอาตนเลามาปลุกเลย ไม้อ้อยถึงอย่างไรก็กินไม่หวาน
7. น่องนี้เหมือนอ้อยอยู่กลางกอ กาบก็ไม่มีห่อ หนอกก็ไม่มีขน ตัวก็ไม่มี
- หน้า 18 8. วันหนึ่งวันดี โทกโบนั้โตกไม้อันพัน ชันโบนั้ชันไม้แก้ว มีทั้งผ้านกแขนมี่ทั้ง
แหวนใส่ถ้อยลูกปัดสร้อยสังวาลและอาหาร มีทั้งพุ่มพุ่มมากจับดอกไม้หอม
ชาวทม กลวย บายศรีไซ นับเป็นมีสัมฤทธิ์โชคที่ใดแต่งงานตามเยี่ยงอย่าง
โบราณ มีชันดอกไม้และชันสมญาตีพี่น้อง ซึ่งได้ใส่เงินไว้แก่ลูกสาว....
บัดนี้จักเชิญขวัญผู้มาเทียมเนื้อ และจะเชิญขวัญนางงามมาเทียมคุณ.....
พ่อแม่โคปลุกเจ้าทั้งสองใหม่เป็นคู่กัน แล้วจะรักเจ้าทั้งสองเสมอกัน
... ให้ทั้งสองอยู่เป็นสุข เจ้าเป็นเขยให้ทำใจกว้าง อย่าอวดดีใน
เรื่องใด ไลโกไทเจ้าว่า"ไซ" ไลหมาให้เจ้าว่า "เซะ" ไลควายให้
เจ้าว่า "ฮือ"... เจ้าเป็นลูกสะใภ้ให้เจ้ารักแม่ผู้... มีลูกชายให้
คู่ประเสริฐ ให้เจ้าฟังคำสอนต่ายายพ่อแม่ มีใจกว้างกับญาติพี่น้อง ตา
ข้างขวาอย่าเหลียวดูชาย ตาข้างซ้ายอย่าแลหาชู้ ทั้งยามเย็นยามเช้า
ให้เจ้าคอยจัดสำรับ อย่าไคนอนตื่นสายผิดจารีต ให้เจ้าจับหมากและ
มวนบุหรี่ไว้ มานะขวัญมา ขวัญผู้ให้เจ้ามาชมเมีย ถึงยามค่ำให้เจ้า
เขานอน ทำแต่ความดีและมีความสุขสวัสดิ์
- หน้า 21 9. ในกาลนั้นพระพุทธรเจ้าเทศนาถึงปัญญาบารมีว่า ถ้าผู้ใดมีปัญญาบารมีจะไม่
ตายควายนำไฟหรืออาวุธใด ๆ ท้าวพระยาอำมาตย์ก็ไม่อาจฆมเหงใด
แม้อันตรายเพียงใดก็อาจระงับด้วยปัญญาบารมีเหมือนดังเสี้ยวสวาสดี
พระอานนทจึงทูลขอให้พระพุทธรเจ้าเทศนาในเรื่องเสี้ยวสวาสดี
- หน้า 25 10. บัดนี้ข้าจะแต่งเรื่องจากชาตกเพื่อให้คนใดอ่านและกล่าวถึงในภายหลัง
เป็นเรื่องที่ลึกซึ้งในโลก เรื่องนี้มีอยู่ในหนังสือห้าสิบชาติ
- หน้า 27 11. ขุข 3 หน้า 13
- หน้า 44 12. เมื่อนั้นนางปทุมพศท้าวสุทราชา บิถามารดานางสหายดีด้วยบารมีของ
ท้าวสุทราชา จะมีเรื่องไม่สหายก็ด้วยลูก ๆ ตองพรากจากมา และโคขื่อ
ใหญ่ราบทูลพระองค์เหมือนดังที่ขุนค้อนขุนสีทูลมาแล้ว ท้าวสุทราชาตอบว่า
ถึงแม้ว่าตนจะอยู่ที่นครปัญจาล แต่ก็คิดใคร่ไคนางทั้งเจ็ดมาเป็นคู่ครอง บัดนี้
บุญใดมีอำนาจเหนือเวรและบาปจึงไคนางทั้งเจ็ดมาอยู่รวมสมประสงค์

- หน้า 46 13. สมมุติบัณฑิตานธรรมกล่าวในทันทีเพื่อถวายพระเจ้าแผ่นดินที่นาเกรงขาม
14. ยักนกระสันบังนางนี้แต่งถวายท่านผู้เป็นใหญ่ในโลกธรรม
15. อันนี้ ท้าวปรางค์คำแต่งขึ้นเพื่อถวายพระเจ้าแผ่นดินผู้นาเกรงขาม
- หน้า 48 16. ท้าวปรางค์คำเป็นผู้มีความรู้ในธรรมมาก จึงใคร่นำเรื่องชาติมาแต่งแปลเป็นภาษาไทย เชิญผี เทวดา ครุฑ นาค ทั้งหลายมาช่วยในการแต่งเพื่อไว้ให้คนอ่านแล้วคิดสองคุณตนเองเมื่อยามลำบาก และให้คนรุ่นหลังกล่าวถึงเป็นข้อศรัทธาในโลก เรื่องนี้มีในหาสมบัติ
- หน้า 50 17. อยากิโกลกเบียดเบียนแสนสัตว์เพราะจะทำให้ตนรกอเวจีที่แสนร้อนคนใดถึงเป็นโจรใจร้าย แต่ก็ไม่ควรขโมยของเพื่อน
18. อयाเลี้ยงโจรใจบาปที่ลักของเพื่อน ถ้าคนใดมีความรู้เวาณาไคควรนำมาเลี้ยง
- หน้า 51 19. ในโลกนั้นมีแต่ทุกขทั้งหลายจึงควรรักตนกว่าคนทั้งหลาย ที่ธรรมนั้นให้รักกว่าทรัพย์ ลูก เมีย ส่วนสัจจะนั้นให้รักยิ่งกว่าชีวิตตนเอง
20. ใครทำความดีความชอบให้ให้รางวัลอย่าให้เขาขี้เคื่อง ถ้าเขายังทำไหยกนางและผูกคนให้เป็นรางวัล
- หน้า 66 21. พระทรงโถมเพียงคังภาพที่เทวดาและพรหมवाद และได้อาวุธมีอำนาจจากพระอินทร์
- หน้า 67 22. สังข์ศิลป์ชัยหลุดจากกรรมมารดาพร้อมด้วยศรอันมีเดช พวงญาติพี่น้องช่วยกันปีคบัง
- หน้า 68 23. พระกษัตริย์เจ้าฉันทนุเสียงคังเหมือนฟ้าผ่า ศรนั้นขึ้นไปถึงเมฆเทวดาก็ชมยกของ แล้วศรก็มายังนิมพิลที่อยู่ของครุฑหลวง ครุฑตกใจกลัวเพราะรู้ว่า เป็นศรที่พระยาจักรไซ้โหมมาตามตนจักคองไป ฉาขี้คขึ้นจักเกิดความรอนรุมบานเมือง เชื้อชาติ จะพินาศไปควยอำนาจแห่งพระยาจักร
- หน้า 70 24. เรื่องนี้จบลงควยอำนาจของสังข์ศิลป์ชัยผู้สร้างบารมีมานานนับเวลาไม่ได้
25. ท้าวการเกิดคิดควาสดานที่นั้งเป็นที่อยู่ของยักษ์ แต่ก็เข้าไปเพื่อถามเรื่องราวไทรจริงกอน

- หน้า 71 26. ท้าวกล่าวตอบว่า เราคือโอรสภักดิ์เมืองบึงจาล แม้วาทานสักแสน
ถ้าเราลั่นศรออกไปก็จะตายหมด
- หน้า 72 27. ชีวิตนี้เป็นสิ่งมีค่าควรรักษาไว้ ไม่ควรจะมาตายด้วยเรื่องนางนารีผล
ซึ่งมิใช่เมีย
- หน้า 73 28. วันนุสารรองให้อาสยรักสังข์ศิลป์ชัยและชื่นชมสังข์ศิลป์ชัย ท้าวอินนับแสน
ทางก็ถวายเทียนบูชาแก่ภูเทศนธรรม
- หน้า 74 29. ภูนาถใจแทบขาดด้วยความกลัว จึงเบี่ยงตัวไปเพื่อถอดคาน
- หน้า 76 30. พระบาทรุกคิกแล้วตรัสว่า เขา (หกกมารและพวก) นั้นมีโทษหนักควรฆ่า
เสีย เป็นคนทรามเลี้ยงยาก เลี้ยงไวก็เกาะกินเปล่า ๆ
- หน้า 79 31. อินทรตั้งชื่อทั้งสามไว้ในแผ่นดินลานทองคำว่า สังข์ศิลป์ชัย องค์หนึ่ง
บุตรนางจันทาให้ชื่อสีหราช อันว่าโอรสที่เกิดรวมทองกับสังข์ศิลป์ชัยชื่อ
สังข์กุมาร
- หน้า 81 32. หม่อมคนอายุน้อยที่สุดกับนางจันทาจะมีโอรสมิบุญญาธิการ ส่วนนางนอกนั้น
จะมีโอรสไม่ตี โดยเฉพาะโอรสคนสุดท้ายจะชั่วเหลือประมาณ
- หน้า 82 33. ในโลกนี้มีอำนาจเพียงนี้ก็มีแต่สังข์ศิลป์ชัย พวกเราคงจะตายหมดถ้าให้
กลับไปถึงบ้านเมือง จึงควรที่จะฆ่ามันเสียให้สิ้นไป
- หน้า 85 34. สาว ๆ เมื่อรู้ข่าวว่าจะมีแขกเมืองจากบึงจาลเข้ามาเฝ้าท้าวทามะทากัฬ
กันมาห้องลอม เมื่อเห็นขุนสีขนคอนกพิคในทำนอง ก็หวาดกลัวว่า พี่ล
มของเสียแล้วหรือ ทุกคำเขานองยังมีจิตใจผูกพัน ใครจะฝากชีวิตนี้ไว้กับพี่
- หน้า 86 35. สองขุนตบค้ำค้ำด้วยความซนขาน สาวที่ลอมอยู่สองข้างนั้นเหมือนดาว
- หน้า 87 36. งานครั้งนี้ของพี่หนักเพียงแผ่นดิน ฉะนั้นถึงพี่จะอยากมาประครองขวัญเพียง
ใดก็ทำไม่ได้ เมื่อใดที่งานสำเร็จก็จะขอมาอายุรวมกับนอง
- หน้า 88 37. มีมหายักษ์ชอกมฤตพรองเมืองอินราช เป็นใหญ่ในบรรดาพวกผีและ
อมนุษย์ เป็นผู้มีความรู้ศาสตร์ศิลป์ เวทมนต์คาถาอย่างที่ไม่มีการเทียมได้
ทวานนี้เป็นเชื้อสายเวสสุวรรณ เทวราช

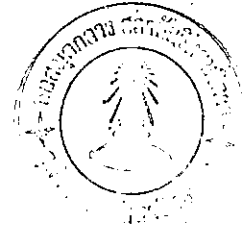
- หน้า 89 38. ผู้เป็นพี่รักของน้อง น้องไม่อาจลืมคุณของท่านแต่หลัง และจะคอยตอบแทนไปจนกว่าจะหมด
- หน้า 90 39. คิณสูตตายกลางสนามรบก็ทวายกพลกลับคืนไปให้ได้อาย
- หน้า 91 40. มั่นกัณนิรมิตคนใหญ่เท่าภูเขา แล้วยกเท้าถีบยอดเขาจนพังทลายลง
41. ผุ่งนาคพุ่งหนึ่งทมน้ำเป็นฝนตกมาทวมลน น้ำนั้นเค็มจนถ่าน้ำภูเขาจะมาแช่ก็จะเปื่อยละลายไป
- หน้า 92 42. ศรทะลุขึ้นถึงเมฆ เทวคาชมนบุญบารมี
- หน้า 93 43. โลกนี้มีแต่ความทุกข์ดามีเรื่องเคียดกรอนให้จอมคุณลงไปช่วย พระอินทร์รับคำ
- หน้า 96 44. เป็นค้ายอำนาจของสังขศิลป์ชัยที่สะสมบารมีมานานับเวลาไม่ถ้วน สังขศิลป์ชัยนี่คือพระพุทธเจ้า หน้าสัตว์พทกข สีหราชและสังข คือพระโมคคัลลาผู้มีฤทธิกล้า ท้าวกุมภภทคือมารที่ชางมารบพระพุทธเจ้า หกกุมารคือพระเทวทัตเป็นลูกของอา
- หน้า 97 45. ขุข 16 หน้า 48
- หน้า 123 46. ยศของพระองค์จะแผ่ไปทั่ว เมืองมนุษย์ แต่จะต้องเสียกษัตริย์เชื้อพระวงศ์เพราะเจ้าต่างเมืองมาลักไป เหมือนกับท้าวศรีวิราชที่มีพระธิดาทรงโฉมซึ่งเป็นเนื้อคู่กับท้าวศรีวิชัย ท้าวศรีวิราชก็เกิดสับนินิตเช่นเดียวกับท้าวสุคราฐ แลก็มีท้าวต่างแดนมาลักธิดาไป ภายหลังจึงกลับมาพบกัน
- หน้า 125 47. ครั้งนี้เวรตามมาทันจึงต้องจากกันขอให้อยู่เป็นสุข เสน่ห์เหมือนขุนหญิง ลูกของขุนเทืองและนางนาค ทินางนาคเอาลูกหนีไปของให้ขุนเทืองเอากลับไปบ้านเมือง แต่มเหสีเดิมของขุนเทืองรังเกียจไม่ยอมเลี้ยง จึงให้เอาไปทิ้งไว้ในป่า ฉะนั้นเมื่อเวรตามทันก็ไม่ควรเรารอนต้องคอยต่อไป แลแต่เทวดาจะช่วย
- หน้า 130 48. ร่างกายงามดังอินทรีป็น
49. ผิวหน้าผองเหมือนพระจันทร์

- หน้า 131 50. ร่างกายสวย แชนกิ่งาม เนือกอ้อนเหมือนแผนทอง
- หน้า 132 51. ตลอดวันแต่เขาจนคำ มีคนทาง เมืองมาค้าขายมากจน เมืองอุดมดั่งกับดาว-
กิ้งส์
- หน้า 133 52. อยากจะมีมีเหลือก็เกิดความรอนรมในอกตั้งลนควยไฟ
- หน้า 134 53. ดอกไม้หอมเคี้ยวระคาด เตือนให้นึกถึงนมมารคาที่เคยคูกิน
54. ปรากฏโนรมยมีขอฟ้าทำควยเงิน หลังคาทำควยทองแดงหล่อ มีเพทายปิด
- หน้า 139 55. หลังจากนั้นขอมโนรมย ภูมิมอบให้สังข์ศิลป์ชัย ส่วนที่เห็นยอดเหลืองนั้นเป็น
ปรากฏสำหรับมีเหลือทั้งหมด
56. สี่ราชแห่งพวกมารตายเกลื่อน
- หน้า 140 57. สังข์ศิลป์ชัยถอดคาบฆ่าพวกมารตายเกลื่อน เลือคนอง
- หน้า 141 58. ทาวใหญ่เดินมาอาบน้ำ แลวทาเครื่องหอม
59. มหาเถรเจ้าแปรงฟันบวนปาก เอาน้ำลูบนิ้ว ลูบหน้า แลวจึงอาบ
- หน้า 143 60. หกพี่น้องกลัวตายหนักกันจนเกือบตกเหว สังข์ศิลป์ชัยจึงรีบขึ้นมาพบ หัก
รับปีนกลับขึ้นมา เห็นสังข์ศิลป์ชัยรูงามก็รีบเข้าไปไหวควยกลัวตาย ยิงเห็น
ครุฑที่อยู่เผ่าสังข์ศิลป์ชัย หักก็ยิงกลัวจนหน้าซีด
- หน้า 144 61. ความตายเป็นสิ่งที่มิอาจจะขึ้นได้ แต่ถาหากรรมภพตายในเมือง นาง
สมณฑาก็จักโคตกแต่งเครื่องสักการ... แต่มีมาตายในป่าจึงตองนอนจม
เลือคนอนาถ
- หน้า 145 62. ท้าววรุณาคู โกรธสังข์ศิลป์ชัยไม่ยอมไหนางศรีสุตาจันทร์ และว่าสังข์ศิลป์ชัย
นี้ช่างอวดกลाइมกลัวใครเลย
- หน้า 146. 63. สังข์ศิลป์ชัยถอดคาบออกมาแวง ทำให้เกิดเสียงดังไปทั่ว ลมพัดฝุ่นฟุ้งไป
หมด พวกมารก็พากันยกเขามามากจนไม่เห็นทาง
64. เป็นเวลาค่ำเดือนขึ้นพนจากยอดเขา นกการะเวก นกเปเล้า นกยูงตัวยู
งส่งเสียงร้อง
- หน้า 147 65. ชีวิตนี้เป็นสิ่งรักที่ควรรักษาไว้ ให้ฟังคำห่ามนี่เกิด

- หน้า 149 66. กุณภักษ์ล่ำปากใจที่จะใช้วิธีการสู้ชอนางสมณฑา เพราะตนเองไม่เหมือนใคร ชาวเมืองจะแตกตื่น จึงคิดเดินทางไปลักนางควยตนเองตามลำพัง
- หน้า 155 67. ท้าวกุณภักษ์ออกจากปราสาท ราชมนต์เหาะขึ้นพนมเมฆมาถึงบันไดทองเขตสวรรค์
68. สี่พระราชบุตรของสังข์ศิลป์ชัย เดินทางมาเพียงคืนเดียวก็ถึงที่อยู่สังข์ศิลป์ชัย
- หน้า 156 69. ถ้าจะไปจ้างคนทำเวทมนต์ให้ทำตนตั้งวิทยาธรติดตามนางสมณฑาไปก็เป็นการกระทำที่ชั่วช้า ไม่เหมาะสม ครั้นจะไปจ้างผีบินก็คงไม่ไฉนล หรือจะไปหาคาบสมุทรสำเร็จกิจญาณให้ช่วยตามก็หาใช้วิสัยไม่ ดังนั้นจึงควรละนครนี้เสียโดยนวลเป็นสมณะพรหมติดตามนางต่อไป
- หน้า 158 70. วันนี้นั้นก็จะตั้งให้ครองบ้านเมือง... เป็นวันศุกร์ฤกษ์ดี ความขำเชิงเจามาเขาพิถี
71. จะมีเหตุร้ายทำให้ท้าวบุตรราชทองเดินทางไกลจากเมือง จึงควรให้หมอบทำพิธีกรรมเพื่อให้เคราะห์ร้ายเบาลง
- หน้า 159 72. ชาพเจ้าชอบนควยควายคู่หนึ่ง
- หน้า 164 73. เป็นเพราะผีเรือนทำโทษพระองค์หรือ
- หน้า 166 74. ขูขอ 20 หน้า 51
- หน้า 167 75. ไพรพลันนี้ให้ถือเสมือนลูก เมื่อใครทำผิดจารีตให้เรียกมาสั่งสอน
- หน้า 168 76. นีหรือราชาผู้เป็นหลักของโลก ทำไมจึงเสียสัจจะ ซึ่งตามจารีตแล้ว กษัตริย์ต้องมีสัจจวาจา
- หน้า 170 77. เรื่องใดที่เหล่านครีห้ามไม่ให้กระทำ ก็ควรเชื่อและหมทวนเรื่องนั้นอีกหลาย ๆ ครั้ง
- หน้า 171 78. ชาวปัญญาแลแสดงความชื่นชมยินดีราวกับปลาได้น้ำฝน... แล้วนำคอกไม้มาตั้งสองข้างทางติดต่อกันไปตลอด

- หน้า 172 79. คชอ 36 หน้า 87
80. ท้าวสุคราฐตั้งขุนคอนและขุนสีให้เป็นเจ้าของ ให้มีบริวารจำนวนแสน
- หน้า 173 81. จักสู้รบให้เห็นฝีมือกันก่อน เพราะตั้งแต่เกิดได้แก่โกฏิปียังไม่เคยมีเด็กมา
พุดชมให้เรา (เพ็ชโค) นั้นค้อยกว่าให้เป็นที่อับอาย จึงควรสู้จนตัวตาย
82. ไม่ควรจะยอมแพ้อายุกทัพหนีกลับ เพราะจะถูกเยาะหยัน การสู้ตายคา-
สนามรบนั้นดีกว่า
- หน้า 174 83. คนไม่รู้ก็หมิ่นลานแจกออาหารแก่ประชาชน เสียงคนนั่งค่อมเหล้ารวมกัน
คนเล่นหัวกันอย่างสนุก บางคนก็ไปมีความสุขกับหญิงที่รัก
- หน้า 175 84. ใครโคบุตรชายที่ประเสริฐจักแต่งตั้งให้เป็นมเหสี
85. นางจันทาเพียรตั้งสอนท้าวทั้งปวงให้จดจำเรื่องจารีต และห้ามไม่ให้ใคร
ทำผิดคลองธรรม
- หน้า 177 86. ขบวนช่างคอย ๆ เดิน แล้วก็ขบวนมาล้อมรอบ พวกพลเดินเท้าก็เดิน
คอยระวัง นางกำนัลถือเครื่องทรง
- หน้า 178 87. ท้าววรรณาคและมเหสีทั้งสี่ไม่สามารถทนต่อไปได้ก็พากันหนีด้วยความกลัว
- หน้า 188 88. มาถึงสถานที่ที่พระอินทร์ปลุกตนนารีมลไว้ให้เหล่าคาบศม ตนไม้นั้นมีดอก
ขนาดต่าง ๆ แต่ละดอกมีขารูปงาม ทั้งนี้ก็เรียวกลม ล่าตัวก็อวบ ผมงก
คำอ่อนนุ่ม เมื่อดมพิศรางนั้นก็ไหว ทำให้เป็นที่ต้องตาแก่ผู้พบเห็น

ประวัติการศึกษา

ชื่อ

นางประคอง เจริญจิตรกรรม

วุฒิ

ได้รับพระราชทานปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2516 และได้เข้าศึกษาต่อในบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สาขาภาษาไทย ในปีเดียวกัน ระหว่างการศึกษาได้สอนหนังสือที่โรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม บางรัก กรุงเทพมหานคร

ประวัติการทำงาน :

พ.ศ. 2517 ได้เข้ารับราชการในตำแหน่งอาจารย์ประจำตรีสาขาวิชาภาษาและวรรณคดีไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จนกระทั่งถึงปัจจุบัน และขณะที่เขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยชั้นปริญญาโทของบัณฑิตวิทยาลัย เป็นจำนวนเงิน 1,200 บาท เมื่อ พ.ศ. 2516.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย